

Asia: VN/2646/2024

Lausuntopyyntö Pohjoisen Suomen ohjelmaluonnoksesta

3.1 Kestävä kasvu ja uudistavat investoinnit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry haluaa kiinnittää huomiota Pohjois-Pohjanmaan valmistumassa olevaan energiavaihemaakuntakaavaan, jossa ollaan voimakkaasti karsimassa pois Tuuli-hankkeessa määritellyjä potentiaalisia tuuli- ja aurinkovoiman tuotannolle sopivia alueita. Kaavaehdotus on tältä osin selvästi ristiriidassa Pohjoisen ohjelman luonnoksen kanssa. MTK Pohjois-Suomi ry katsoo, että maakuntakaavan tulisi palvella tätä strategisen tason pohjoista ohjelmaa ja toteuttaa sen tavoitteita uusiutuvan energian investointipotentiaalin täydestä hyödyntämisestä. Hankkeiden toteutusmahdollisuudet ratkaistakoon hankekohtaisissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä.

MTK katsoo ohjelmaluonnosta erityisesti alueen maa- ja metsätalouden, maaseudun sekä maaseudun yrittämisen näkökulmasta. Ohjelmaluonnoksessa nämä sektorit sivuutetaan käytännössä kokonaan. Suomen Pohjoiseen ohjelmaan olisi sisällytettävä kirjaukset siitä, että alueella säilyy elinvoimainen ja kehittyvä maataloustuotanto. Alan yrittäjyyden edellytyksiä on vahvistettava. Pitkien välimatkojen aiheuttamat erityishaasteet alan kuljetuksissa Pohjoisessa Suomessa on huomioitava. Maatalousalan investointien edistämiseksi Suomen CAP-suunnitelmalla on keskeinen rooli myös Pohjoisessa Suomessa.

Ohjelmaluonnoksesta puuttuu metsäbiotalousohjelma. Pohjois-Suomeen on tehty viime vuosina suuria metsäteollisuuden investointeja, jotka mahdollistaisivat lisäinvestointeja koko arvoketjuun kuten: metsätaloudessa, metsänhoidossa ja metsätietoon perustuvissa palveluissa, materiaali-, puu-, kone-, prosessi- ja energiateknologiassa, kemiallisessa metsäteollisuudessa ja puutuoteteollisuudessa sekä puurakentamisessa. Erityisesti tulisi edistää alueen pk-yrityksien TKI-kyvykkyyttä, investointiedellytyksiä ja vientimahdollisuuksia.

3.2 Puhdas energia ja digitaalinen puhdas kasvu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry kannattaa ohjelmaluonnoksessa esitettyä tuulivoimarakentamisen edistämiseen liittyvän kompensatioalueen perustamista pohjoisen Suomen itäiseen osaan, jolla voidaan mahdollistaa tuulivoimaa ja turvata samalla aluevalvonnan ja puolustusvoimien toimintaedellytykset. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta huolehtimisen ei tässä asiassa pidä olla vain maan itäisten osien vastuulla myöskään taloudellisten vaikutusten osalta. Valtio mahdollistaa osaltaan mm. merituulivoiman edistymistä Länsi-Suomessa.

MTK Pohjois-Suomi ry haluaa huomauttaa, että pohjoisen Suomen harvaan asutulta maaseudulta puuttuvat kokonaan digitaalisuuteen liittyvät kehittämis- ja kasvuhankkeet. Pohjoisen ohjelman luonnoksessa ei tähän merkittävään puutokseen otettu kantaa millään tavalla - olisi hyvä sisällyttää ohjelmaan tavoite digitaalisen kehittämisen ja kasvun hankkeistamisen lisäämiseksi harvaan asutulla maaseudulla.

3.3 Kestävä matkailu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pohjoisen Suomen matkailua kehitetään pääosin talven ja lumen vetovoimaan perustuen. Kärkikohteiden - kuten pohjoisten matkailukeskusten ja esimerkiksi lentoasema- ja juna- asemapaikkakuntien läheisen matkailutarjonnan - lisäksi on tärkeä edistää ja kehittää matkailua osana koko pohjoisen Suomen elinvoimaa. Tällöin huomioidaan myös syrjäisemmät seudut ja kohteet. Yksittäiset ja osin hajallaan sijaitsevat pienemmät matkailukohteet ja syrjäisemmällä sijaitsevat maaseudun matkailuyritykset ovat tärkeä osa pohjoisen Suomen matkailutarjontaa. Ne tarjoavat töitä ja toimeentuloa esimerkiksi nuorille maa- ja metsätalouden rinnalla. Näissä kohteissa yksilöllinen palvelu, perheyrittäjäyys ja paikallinen kulttuuri tarjoavat hyviä vaihtoehtoja sellaisille matkailijoille, jotka hakevat luonnonrauhaa, hiljaisuutta sekä pohjoisen erityisiä kulttuuripiirteitä ja autenttisuutta.

Ruokamatkailun, kylämatkailun, kalastusmatkailun ja metsästysmatkailun kestäväällä ja vastuullisella kehittämisellä osana pohjoisen Suomen luontomatkailun vetovoimaa lisätään ympärivuotista matkailua. Samalla matkailun positiiviset kerrannaisvaikutukset muille elinkeinoille sekä alueen asukkaille lisääntyvät.

Pohjoisen Suomen saavutettavuudessa tulee huomioida lento-, juna-, bussi- ja taksiyhteyksien rinnalla tieverkoston ylläpito ja korjausvelan vähentäminen. Suuri osa erityisesti kotimaisista matkailijoista liikkuu pohjoiseen Suomeen edelleenkin omalla autolla. Myös vuokra-autojen lisääntyvä käyttö edellyttää hyvässä kunnossa olevaa tieverkostoa. Ympäristöystävällisemmän autoilun yleistymisen ja edistäminen tulee huomioida esimerkiksi sähköautojen latauspaikkojen määrää lisäämällä.

3.4 Osaaminen ja työvoiman saatavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry katsoo, ettei Pohjoisen ohjelmassa ole riittävässä määrin tunnistettu investointien riippuvuutta työvoiman saatavuudesta. Biotalousinvestointien täysimääräistä hyödyntämistä vaikeuttaa niin maa- kuin metsätaloudessa jo nyt työvoiman saatavuus. Ammattitaitoisista metsureista ja kuljettajista on jatkuva pula metsäsektorilla. Karjanhoitajia on lähes mahdotonta saada työsuhteisiin Pohjois-Suomessa. Työvoimapula ei rajoitu pelkästään

operatiivisen tason tekijöihin, vaan osajista on huutava pula myös asiantuntijatehtävissä. Keskeistä on riittävä ja laadukas koulutustarjonta pohjoisten maakuntien alueella sekä viestintä nuorille biotalouden aloilla olevista uramahdollisuuksista ja työvoiman tarpeesta.

Pohjoisessa Suomessa maa- ja metsätaloudessa tilanne on sama kuin muuallakin maassa, alan ammattilaisista tulee olemaan pulaa lähivuosina. Ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten tilanne pohjoisessa Suomessa on varsin kohtuullinen, mutta maa- ja metsätalouden ja luonnonvara-alojen ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkko ei kestä enää harventamista tulevaisuudessa. Alan oppilaitosten resurssit on pystyttävä säilyttämään.

MTK Pohjois-Suomi ry tuo esille, että pohjoisessa Suomessa maa- ja metsätalousyrittäjien suurena haasteena on elinkeinotoiminnassa tarvittavien ammattilaisten, kuten eläinlääkäreiden, seminologioiden ja neuvojien saavutettavuus. Tähän on kiinnitettävä pohjoisen Suomen ohjelmassa huomioita. MTK Pohjois-Suomi ry korostaa, että myös pohjoisessa Suomessa maa- ja metsätalousaloilla tarvitaan niin kausityövoimaa kuin myös ulkomaista työvoimaa täyttämään alan työvoimatarpeet.

Perusopetuksessa pohjoisessa Suomessa suurena haasteena on se, kuinka turvataan kansalaisten sivistykselliset oikeudet. Väestörakenteen muutokset, harva asutus ja pitkät välimatkat ovat alueen ominaispiirre. Perusopetusta on kuitenkin kyettävä järjestämään myös tulevaisuudessa kaikilla etäisyysvyöhykkeillä.

3.5 Turvallisuus, huoltovarmuus & omavaraisuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Turvallisuudesta, huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta huolehtiminen pohjautuvat Suomessa vahvasti kokonaisturvallisuuden käsitteeseen, jossa yhteiskunnan turvallisuuden takaaminen perustuu eri toimijoiden, julkisen, yksityisen ja järjestöjen sekä kansalaisten väliseen yhteistyöhön ja luottamukseen.

Sotilaallisesta puolustuskyvystä ja Venäjän rajan turvallisuudesta on huolehdittava. Suunnitelmallinen varautuminen eri tilanteisiin, myös alueellisella tasolla on osa suomalaista kokonaisturvallisuutta.

MTK Pohjois-Suomi ry korostaa, että kaikkialla Suomessa, myös pohjoisessa, yleinen elinvoima, elämänlaatu ja elinvoimaiset maaseutualueet ovat tärkeä osa Suomen kokonaisturvallisuutta. Alueellinen ja paikallinen ruoantuotanto ovat myös osa huoltovarmuutta. Pohjoisen Suomen ohjelmaluonnoksessa maatalous- ja ruoantuotanto sivuutetaan kokonaan. MTK Pohjois-Suomi ry pitää tätä erittäin merkittävänä puutteena ohjelmaluonnoksessa. Myös tämä osa huoltovarmuutta on syytä sisällyttää pohjoisen Suomen ohjelmaan.

3.6. Saavutettavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry tukee ohjelmaluonnoksessa esitettyjä länsi-itäsuuntaisten liikenneyhteyksien kehittämistä sekä toimintavarmojen tie- ja rautatieyhteyksien kehittämistä Ruotsin ja Norjan satamiin.

On erityisen tärkeää, että pohjoisessa Suomessa huolehditaan myös alempiasteisen tieverkoston kunnosta. Näillä on keskeinen merkitys maa- ja metsätalouden ympärivuotisissa kuljetuksissa, mutta toimiva tieverkosto palvelee myös laajemmin muita tarpeita. Yksityistieavustuksilla on merkittävä vaikutus pohjoisen Suomen maakunnille. Yksityistieavustusten riittävä taso tulee turvata. Tienhoitopalveluissa on merkittävää kasvupotentiaalia yrittäjyydelle myös pohjoisessa Suomessa.

Digitaalisten yhteyksien ja nopeiden laajakaistayhteyksien merkitys korostuu pohjoisessa Suomessa, missä fyysiset välimatkat ovat pitkiä. Ohjelmaluonnoksessa on mainittu rahoituslähteenä Suomen CAP-suunnitelmassa vuosille 2023-2027 varattu 53 milj. euroa maaseudun laajakaistayhteyksien rahoitukselle. MTK Pohjois-Suomi ry huomauttaa, että asiassa tarvitaan myös muuta rahoitusta. Maaseutuohjelman rahoitus ei tule riittämään koko maan tarpeita ajatellen.

MTK Pohjois-Suomi ry korostaa toimivien lentoyhteyksien merkitystä Pohjois-Suomessa. Lentoyhteydet ovat tärkeitä alueen elinkeinoelämän ja matkailun kannalta. Hyvä saavutettavuus lisää alueen houkuttelevuutta yrityksille ja investoinneille.

3.7 Pohjoinen yhteistyö

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry kannattaa lausuntoluonnoksessa kaavailtua yhteistyötä pohjoismaisella tasolla. Asiassa kannattaa tehdä yhteistyötä myös EU-tasolla. EU:n kiinnostus arktisia alueita kohtaan on kasvavaa ja EU:lla on mm. suuri intressi turvata kriittisten raaka-aineiden saatavuus. Myös arktisen alueen tutkimus ja yhteistyö tällä alalla muiden valtioiden kanssa ja EU-tasolla on tärkeää ja siihen tulee myös panostaa. Suomen kannattaa olla aktiivinen toimija myös arktisessa neuvostossa.

Muut huomiot ohjelmaluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

MTK Pohjois-Suomi ry kiittää mahdollisuudesta lausua ohjelmasta.

MTK Pohjois-Suomi ry katsoo, että ohjelman lähtökohdat ja tavoitteet ovat hyvät ja kannatettavat. Pohjoisen Suomen mahdollisuuksien täysimääräisen hyödyntämisen edistäminen on välttämätöntä erityisesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmista. Lisäksi ohjelman tavoitteena on selvästi edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.

MTK Pohjois-Suomi ry pitää hyvänä, että biotalouden, sekä erikseen mainiten metsäteollisuuden ja puurakentamisen rooli on tunnustettu pohjoisten maakuntien vahvuutena ja kasvupotentiaalina. Sen sijaan merkittävänä tilannekuvan puutteena MTK Pohjois-Suomi ry pitää sitä, ettei maatalouden roolia ole erikseen mainittu ja tunnustettu. Maataloudella on vahva rooli kaikissa pohjoisen maakunnissa niin alueellisen elinvoiman, talouden kuin erityisesti huoltovarmuuden osalta. Tältä osin MTK Pohjois-Suomi ry moittii ohjelmaluonnosta merkittävästi puutteelliseksi ja heikosti

valmistelluksi. Tähän puutteeseen pyydämme kiinnittämään huomiota ohjelmaluonnosta täydennettäessä.

MTK Pohjois-Suomi ry pitää hyvänä, että pohjoisen Suomen potentiaali kestävien investointien kohteena on tunnistettu. Näkemyksemme mukaan ohjelman luonnos rajaa kuitenkin potentiaalin liian kapeasti miltei pelkästään puhtaaseen energian tuotantoon ja siihen suoraan liittyvään teollisuuteen sekä kaivannaisteollisuuteen. Jo toteutuneista investoinneista ja lisääntyneestä puun käytöstä huolimatta pohjoisen Suomen metsävarat ovat edelleen vajaakäytöllä ja hoitorästejä on kertynyt, koska pieniläpimittaiselle puulle ei ole riittävä kysyntää. MTK Pohjois-Suomi ry:n mielestä ohjelmassa tulisi tunnistaa myös pohjoiseen Suomeen suunnitteilla olevat biojalostamohankkeet, joiden myötä on mahdollista päästä myös metsävarojen osalta mahdollisuuksien täysimääräiseen hyödyntämiseen.

MTK Pohjois-Suomi ry pitää hyvänä sitä, että alemman asteisen tieverkon merkitys biotalousinvestoinneille ja alkutuotannolle on tunnistettu ohjelmaluonnoksessa.

On tärkeää, että pohjoisen Suomen investointihankkeissa otetaan huomioon paikallisten asukkaiden ja yhteisöjen sekä erityisesti maanomistajien tarpeet.

Hurskainen Hanne
MTK Pohjois-Suomi